

succulenta

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Gymnocalycium eurypleurum LB 69

Foto: Ludwig Bercht

ISSN 0039-4467

**70ste JAARGANG
No. 12
DECEMBER 1991**

HET TIJDSCHRIFT SUCCULENTA IN 1992

Geachte leden en lezers van Succulenta, het jaar 1992 staat voor de deur, een jaar waarin we aan de Floriade gaan deelnemen en onze propaganda een belangrijke rol gaat spelen. Maar zeker ook voor ons tijdschrift zijn er grote veranderingen op komst.

Het Bestuur heeft op de Algemene Ledenvergadering van 2 november een aantal wijzigingen betreffende ons maandblad voorgesteld.

1. De lay out (omslag, pagina-indeling, lettertype enzovoorts) wordt herzien en gemoderniseerd.
2. De verschijningsfrequentie verandert van elf keer per jaar naar zes keer per jaar en de omvang van ieder nummer wordt 48 in plaats van 24 bladzijden.
3. Met betrekking tot de inhoud zal er meer dan voorheen naar worden gestreefd om alle lezers (beginners, gevorderden, specialisten) van op hen toegesneden artikelen te voorzien.

Vooraf punt 2 leidde tot veel discussie. Uiteindelijk werd het voorstel met ruime meerderheid (slechts drie afdelingen stemden tegen) aanvaard.

Het sedert jaren dalende ledental noopt ons deze drastische wijzigingen voor te stellen. Begin '80 hadden we nog 4075 leden, begin '85 waren het er 3040, begin '90 nog 2750 en nu zitten we op ongeveer 2400.

De terugloop in leden heeft uiteraard negatieve financiële gevolgen: in '79 inden we bij een contributie van f 30,- nog f 122.000,-. In '91 is dit, ondanks verhogingen in '80 naar f 35 en in '90 naar f 40,-, gedaald tot f 101.000,-. De kosten van het maandblad zijn in die periode door noodgedwongen kostenverlagende maatregelen (terugbrengen van twaalf naar elf edities per jaar, besparing op clichékosten door minder kleurenfoto's en hergebruik van litho's enzovoorts) teruggebracht van f 130.000,- naar f 96.000,- (na aftrek advertentie-opbrengsten). Intussen zitten we aan het eind van onze mogelijkheden. Als we op de huidige weg doorgaan, zou er op de begroting van 1992 een tekort zijn van f 12.500,-, wat bij een ledental van 2400 tot een contributieverhoging van minimaal f 5,50 zou moeten leiden. In dat geval zou er geen geld meer voor promotionele of andere activiteiten zijn, kortom er gebeurt niets aan de voortdurende afkalving van ons ledental.

Dit alles heeft ertoe geleid dat het bestuur zich uitvoerig heeft beraden over de gang van zaken rond het maandblad en heeft gezocht naar alternatieven met betrekking tot de uitgave-frequentie: 8 x 32, 8 x 24, 6 x 32 of 6 x 48 bladzijden. De laatste variant kwam veruit het gunstigst uit de bus: de nettokosten (dus na aftrek van de advertentie-opbrengsten) zijn dan circa f 78.000, wat een flinke kostenbesparing bij twaalf pagina's meer per jaar betekent.

Het bestuur denkt hierdoor het volgende te kunnen bereiken:

- Een contributie-verhoging kan de eerstvolgende jaren achterwege blijven.
- Er komt geld vrij voor andere, dringende zaken zoals propaganda, Floriade, thema-bijeenkomsten voor beginners en gevorderden, bijeenkomsten en overleg met Belgische cactusverenigingen enzovoorts. Een greep uit een aantal zaken waarmee we beogen een intensivering van de beleving van onze hobby en de dalende lijn in ons ledental om te buigen om weer een 'groeïende vereniging' te worden.
- Redactioneel gezien bieden edities van 48 pagina's meer mogelijkheden en voordelen ten opzichte van 24 pagina's.
- Gelijktijdige modernisering ligt voor de hand.

Wij hopen met deze uitleg ook aan onze 'verspreid wonende' en buitenlandse leden de komende wijzigingen en de achtergronden voldoende duidelijk te hebben kunnen maken en vertrouwen erop dat de nieuwe vormgeving van ons tijdschrift de verlaging van de verschijningsfrequentie voldoende zal compenseren.

Het bestuur

Die Zeitschrift Succulenta ab 1992

An Succulenta wird sich im kommenden Jahr einiges ändern. Anstelle von monatlich wird die Zeitschrift jetzt alle zwei Monate erscheinen, während die Seitenzahl 48 betragen wird. Auch das Lay-out wird gänzlich neu gestaltet. Das Format der Zeitschrift bleibt jedoch gleich.

Diese Änderungen erfolgen ab der ersten Nummer des Jahres 1992, die in der ersten Februarwoche erscheint.

The magazine Succulenta in 1992

Succulenta will undergo a number of changes in the coming year. The magazine will appear once every two months instead of once every month, and the number of pages per issue will be 48. The layout will also be drastically altered. The magazine's size will, however, remain the same.

These changes will be implemented in the first issue of 1992; this issue will appear in the first week of February.

VERSCHIJNINGSDATA SUCCULENTA IN 1992

Als gevolg van de hierboven ingeluide veranderingen kunt u Succulenta op andere data in de bus verwachten dan u gewend was, namelijk de eerste week van elke even maand. Dus nummer 1 komt uit in de eerste week van februari, nummer 2 (Floriade-nummer) in de eerste week van april, enzovoorts.

TAXONOMIE

GYMNOCALYCIUM SUBSERIE MIHANOVICHIANA

LUDWIG BERCHT

(1)

De Zuidamerikaanse staat Paraguay wordt niet alleen door menselijke immigranten en autochtonen bewoond maar ook door planten en dieren. Rich-ten we ons op de plantenwereld dan gaat onze bijzondere interesse uit naar de cactussen. De cactusflora van Paraguay bestaat uit *Opuntia*'s, *Cereus*-sen en bolcactussen. Een van de bekendste cereussen van Paraguay is ongetwijfeld *Stetsonia coryne*, maar ook andere boomvormige cereussen komen voor naast kleiner blijvende soorten zoals die van de geslachten *Cleistocactus* en *Monvillea*.

Bij de bolcactussen zijn het de geslachten *Notocactus*, *Echinopsis*, *Disco-cactus*, *Frailea* en *Gymnocalycium* die hun bijdrage leveren aan de flora. In dit artikel beperk ik me tot de soorten van het geslacht *Gymnocalycium* en dan nog uitsluitend tot diegene die tot de subserie *Mihanovichiana* Buxbaum gerekend worden.

Als men Paraguay op een natuurkundige kaart bekijkt kan men duidelijk drie zones onderscheiden. De Rio Paraguay deelt het land middendoor. Het stroomgebied is hier en daar moerassig; het landschap ziet er groen uit. Het gebied oostelijk van de Rio Paraguay is rotsachtig met als hoogste rotsen formaties tot 700 m boven zeeniveau; hier groeien *Notocactus*, *Frailea*'s, *Disco*cactussen en *Gymnocalyciums* zoals *G. fleischerianum* en *G. paraguayense* (wat onder deze laatste soort moet worden verstaan wil ik in een later artikel nog eens uiteenzetten).

Ten westen van de Rio Paraguay ligt een vlakte, de Gran Chaco, die in het Paraguayaanse deel een gemiddelde hoogte van 100 m boven zeeniveau heeft. Dit droge gebied heeft in het recente verleden veel meegemaakt; in de jaren dertig woedde hier de zogenaamde Chaco-oorlog tussen Bolivia en Paraguay. Veel soldaten zijn toen spoorloos verdwenen vooral doordat ze de weg niet meer terug konden vinden en dan van dorst omkwamen. Tegenwoordig bevinden zich hier verschillende militaire posten en natuurlijk de in onze kringen welbekende Mennonietenkolonie Filadelfia.

Daar de *Gymno*'s die in dit artikel besproken zullen worden, geen aardrijkskundig onderricht gehad hebben, groeien ook enkele populaties van deze zo typische Paraguayaanse *Gymno*'s over de grens. Natuurlijk worden die hier niet vergeten.

Voor de onderverdeling van het geslacht *Gymnocalycium* zijn twee systemen gangbaar, namelijk die volgens Frič-Schütz en die volgens Buxbaum. Beide zijn gebaseerd op de kenmerken van de zaden. Buxbaum onderkende twaalf series. De serie *Schickendantziana* is opgedeeld in twee subseries, te weten *Schickendantziana* en *Mihanovichiana*. De diagnose van de subserie *Mihanovichiana*, dat is de subserie die we nader gaan bekijken, luidt: zaden bijna rond met een klein hilum, ongeveer 1 mm in doorsnede. Testa mat licht geelbruin met relatief grote, zeer dunwandige knobbeltjes, waarvan de buitenwand vaak ingedeukt is. Hilum zeer klein, smal ovaal, met een dikke niet scherp van de testazoom te onderscheiden zwammige rand-zoom. Een arillushuid is niet aanwezig.

*Gymnocalycium
anisitsii*

Foto's van de schrijver

Voordat we de soorten die tot de subserie **Mihanovichiana** behoren nader gaan bekijken, zij nog vermeld dat de subserie **Schickendantziana** in Paraguay vertegenwoordigd is met *G. megatae*, voorkomend in de Gran Chaco.

Rond de eeuwwisseling ontving de toentertijd beroemdste cactuskenner Prof. Karl Schumann planten die hem werden toegestuurd door Prof. D. Anisits uit Asunción. De planten zouden zijn verzameld nabij de Rio Tigatiyami, een rivier in de omgeving van Concepción en behorend tot het stroomgebied van de Rio Paraguay. In 1900 beschrijft Schumann deze planten als *Echinocactus Anisitsii* (soort aanduidingen afgeleid van persoonsnamen werden toen nog met een hoofdletter geschreven). Tevens wordt een duidelijke tekening van de plant gepubliceerd. De naam wordt later door Britton en Rose gewijzigd in *Gymnocalycium anisitsii*.

Drie jaar na de beschrijving van *E. Anisitsii* volgt de beschrijving van *E. Damsii*; ook deze planten waren door Anisits naar Schumann gestuurd, met de aantekening dat ze afkomstig waren uit het noordelijke deel van Paraguay. Ook deze soort werd later door Britton en Rose terecht ondergebracht in het geslacht *Gymnocalycium*. Opgemerkt zij nog dat de soort aanduiding foutief geformuleerd is; de verbuiging van de naam van E. Dams tot damsii betekent 'van Dams' (hetgeen normaal gesproken betekent gevonden door Dams) terwijl de plant alleen maar ter ere van Dams naar hem is vernoemd en dus *G. damsianus* zou moeten heten. Bij de nieuwbeschrijving wordt een goede foto van de plant afgebeeld.

Wanneer we de beschrijving van *G. anisitsii* en *G. damsii* met elkaar vergelijken en daarbij de huidige kennis over de variabiliteit van de bloemkleur

mee in beschouwing nemen dan blijven als verschillen alleen de hoogte van het plantelichaam en de lengte van de doorns over. Interessant zijn dan ook de waarnemingen van Esser. Hij schrijft in zijn "Studie über die Vegetationsgliederung und Kakteenvegetation von Paraguay" dat hij in één populatie in de omgeving van Concepción zowel planten vond die volledig overeen kwamen met de oorspronkelijke afbeelding van *E. anisitsii* als ook planten die exact hetzelfde waren als de afgebeelde *E. damsii*.

Met het nummer FR 1179 duidde Friedrich Ritter planten aan die hij aantrof bij Puerto Risso, in de buurt van Puerto Casado. In zijn werk "Kakteen in Südamerika" vermeldt Ritter slechts *Gymnocalycium damsii* en gaat helaas niet in op de probleemstelling *G. anisitsii* versus *G. damsii*; de eerstgenoemde soort vermeldt hij niet eens. De nakomelingen van dit taxon blijven plat zoals *G. damsii*, maar dragen dikwijls doorns met een lengte als van *G. anisitsii*.

Uitgebreid onderzoek op de groeiplaatsen zal moeten uitwijzen of *G. anisitsii* en *G. damsii* wel of niet twee vormen van dezelfde soort zijn. Esser is daar positief over, maar gaat niet zover de daarvoor geëigende synoniemisering uit te voeren. Wanneer het daadwerkelijk zo is dat het slechts één en dezelfde soort is, dan heeft *G. anisitsii* (K.Sch.) Br.&R. de oudste rechten.

Verder naar het noorden en wel op de groeiplaats van *G. matoense* nabij Porto Murtinho, dus aan de Braziliaanse zijde van de grens, vond Pierre Braun een populatie van merendeels sterk spruitende planten die zeer nauw verwant zijn met *G. damsii*. Onderzoek aan het verzamelde materiaal en aan de nakomelingen moet uitwijzen welke rangorde dit taxon, dat het veldnummer HU 557 draagt, inneemt. Onlangs, in het oktobernummer 1991 van ons Duitse zusterblad KuaS, heeft Pierre Braun dit taxon beschreven als *G. damsii* var. *multiproliferum*. Het enige goede verschil en onderscheidingskenmerk blijft het zeer sterke, spruitende karakter van de plant.

In het begin van de jaren zestig werden in Europa planten bekend die door de paters Klingler en Hammerschmid in het zuidoosten van Bolivia waren gevonden. De vindplaatsen waren bij Roboré, bij San José en bij Santiago in het dal van de Rio Tucavaca (ook wel Tucavoca). Uit de zending planten die naar Europa kwamen beschreef Backeberg vier variëteiten die hij als zodanig onder *G. damsii* plaatste. Het zijn de variëteiten *centrispinum*, *rotundulum*, *torulosum* en *tucavocense*. Op grond van informatie die pater Hammersch-

mid hem verschafte, geeft Gerhard Frank in 1966 uitvoerig commentaar op deze vondsten en beschrijvingen (het artikel verscheen in vertaling een jaar later in Succulentia). De variabiliteit binnen de verschillende populaties zou zo groot zijn dat een opdeling in variëteiten zonder verder diepgaand onderzoek ter plekke niet mogelijk is. Alfred Lau was later wel bij pater Klingler (Hammerschmid was inmiddels overleden) maar zeer waarschijnlijk heeft hij de populaties niet bestudeerd; hij bericht er althans niet over.

Het bezoek aan pater Klingler beschreef Lau in zijn reisbericht South American Cactus Log. Lau geeft daarin de geschiedenis weer die pater Klingler hem vertelde over nog twee taxa die zeker tot de verwantschapsgroep van *G. damsii* behoren. Het zijn de door Backeberg beschreven soorten(?) *G. pseudomalacocarpus* en *G. griseopallidum* (de schrijfwijze griseo-pallidum is een onjuiste spelling van Backeberg zelf). Klingler vertelde Lau waar hij deze planten kon vinden. Lau heeft beide groeiplaatsen bezocht en beschrijft dat uitvoerig. *G. pseudomalacocarpus* groeit in puur zand nabij Lourdes, een gehuchtje ten zuiden van Taperas. De planten groeien solitair en spruiten niet. *G. griseopallidum* groeit aan de rand van een zoutmeer zo'n 200 km ten zuiden van San José nabij de Paraguayaanse grens; deze planten spruiten rijkelijk.

Alle tot nu toe genoemde taxa behoren naar mijn mening tot een en dezelfde soort, de dan *G. anisitsii* heet. Binnen deze soort kan men *G. griseopallidum* en *G. pseudomalacocarpus* zeker de status van variëteit geven; hoe de andere taxa zich tot elkaar verhouden moet nog nader worden onderzocht.

Tot de verwantschapsgroep van *G. anisitsii*/*G. damsii* behoort zeer waarschijnlijk *G. eurypleurum*. Ritter ontdekte dit taxon aan de voet van de Cerro

Leon in Noord-Paraguay en beschreef de planten als soort in 1979. In 1988 werd er een poging ondernomen de soort terug te vinden op de natuurlijke groeiplaats door het trio Piltz, Metzinger en auteur dezes. De poging werd met succes bekroond en zal in een volgend artikel nader worden beschreven. Wel valt alvast te vermelden dat de verwachte grote variatiebreedte niet is geconstateerd. *G. euryleurum* is te herkennen aan zijn vlakke ribben, de afstaande doorns, de korte bloembuis en de vorm en kleur van de vrucht. Voor zover het thans te bezien valt, lijkt de soortrang mij hier terecht.

(Wordt vervolgd)

ECHINOCACTUS GRUSONII HILDM.

PETER MANSFELD

Een van de cactussen waarover waarschijnlijk het meest is geschreven, is *Echinocactus grusonii*. Deze 'golden barrel cactus' of ook wel 'schoonmoedersstoel' genoemde bolcactus kan ruim 1 m hoog worden bij een diameter van 80 cm. In de verzamelingen vormt hij met zijn goudgele tot witte doorns het pronkstuk. Hij wordt zeker niet verzameld voor zijn bloei; de kleine, weinig opvallende gele bloemen kunnen na zo'n 25 jaren trouwe verzorging verschijnen. Nee, hij wordt verzameld vanwege de goudgele, krachtige bedoorning, waarmee hij de blikvanger is in elke verzameling.

De soort is afkomstig uit centraal Mexico, van San Luis Potosí tot Hidalgo. In 1891 werd de soort beschreven en vernoemd naar de Maagdeburgse industrieel en cactusliefhebber Hermann Gruson.

's Zomers kan men *E. grusonii* niet meer plezier doen dan veel licht, veel water en veel voedsel te geven. In de winter droog houden bij een temperatuur van ongeveer 10°C. In de natuur groeit *E. grusonii* dikwijls op een sterk humusrijke bodem. Daaraan moet men denken als het substraat voor deze plant wordt uitgekozen. De kweek uit zaad is probleemloos.

Grotenbleken 9, 2000 Hamburg 65, Duitsland

Vert.: Ludwig Bercht

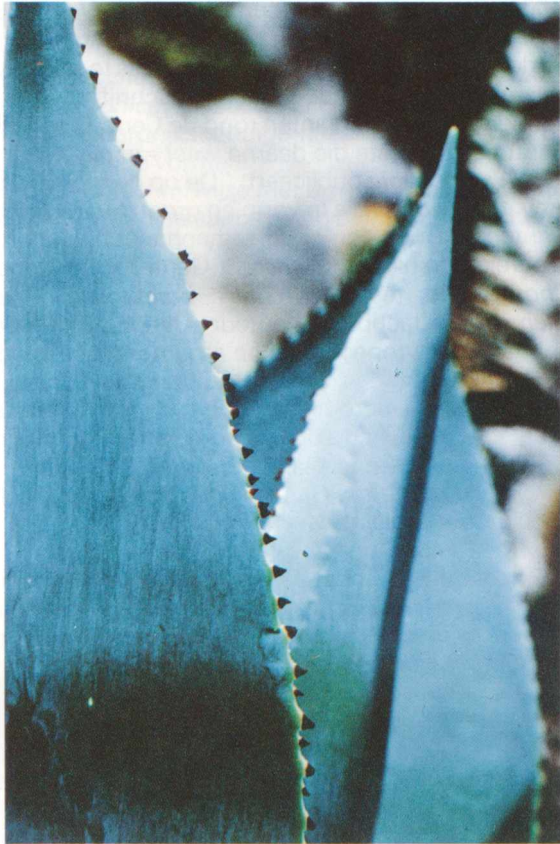
De bloem van *E. grusonii*

Foto: A. van Uijen

TAXONOMIE

AANTEKENINGEN BIJ AGAVE GUIENGOLA GENTRY

BERND ULLRICH

De bijna zwarte
randdoorns van
Agave guiengola
contrasteren opval-
lend met witblauwe
kleur van het blad

Foto van de schrijver
van een exemplaar
in de Jardin Exotique,
Monaco, 1989.

Als men in Mexico over de Pan-Americana van Oaxaca in de richting van de Midden-Amerikaanse landengte rijdt, kan men zo'n 25 kilometer voor Tehuantepec aan de linkerkant van de weg opvallende witte rozetten ontdekken op de boomloze, vrijstaande rotspartijen van de Cerro Guiengola. De bekende onderzoeker van de flora van Oaxaca, Thomas MacDougall, publiceerde (1956) al een zeer interessante foto waarop een *Agave spec.* staat, die zich op de oostelijke piramide van de oude Zapotekenstad - op diezelfde Cerro Guiengola - als pionierplant heeft gevestigd. In 1961 bood het International Succulent Institute (ISI) onder nr. 192 zaailingen aan, afkomstig van in dit gebied door MacDougall onder nummer 442 verzameld materiaal. Pas een jaar eerder (1960) had de beroemde Agave-expert Howard Scott Gentry deze plant als *Agave guiengola* beschreven.

Deze onmiskenbare soort wordt ook genoemd in "Cultivated and Native Agaves in the Southwestern United States" van August J. Breitung (1961). De

33 delen die tussen 1959 en 1964 zijn verschenen, werden ook uitgegeven als jaarboek van het Cactus and Succulent Journal (Breitung 1968). Getoond wordt een spruitend rozet uit de wereldberoemde verzameling van Julien Marnier-Lapostolle, die zich in Saint-Jean-Cap-Ferrat bij Nice bevindt. In een noot wordt MacDougall aangehaald: "Ik heb materiaal uit 1954 (van *A. guiengola*) uit de omgeving van Tehuantepec naar de heer Marnier-Lapostolle gestuurd."

Op het titelblad van het eerste deel van Cactaceas y Succulentas Mexicanas (1964) verscheen een kleurenfoto van *Neodawsonia apicicephalum* (Dawson) Backeberg, genomen bij Cerro Guiengola, waarop - enigszins onscherp - op de voorgrond ook *Agave guiengola* is te zien. MacDougall (1966) beeldt voor het eerst een bloeiende rozet af en schrijft: "... ze vormen een brede band van honderdduizenden planten rond de Cerro Guiengola."

Gentry is de eerste die daarna weer - in het kader van zijn monografie (1982) - over *A. guiengola* publiceert: "De op de typevindplaats onderzochte populatie omvat individuen die in vorm en grootte van blad en bladtanden variëren ... de planten schijnen een goed samenhangende soort te vormen ..." Vanwege de ontbrekende bloembuis rekent Gentry *A. guiengola* tot zijn nieuwe groep der *Choritepalae*, tesamen met *A. bracteosa* S. Watson ex Engelmann en *A. ellemeetiana* Jacobi. De auteur (Ullrich 1990a) beschouwt dit op grond van habitat en phytogeografische argumenten alsmede vanwege de macromorfologie van de zaden als een kunstmatige groep. Vandaar dat *A. bracteosa* teruggeplaatst werd in de oude groep der *Serrulatae*, terwijl *A. ellemeetiana* thuis zou horen in de buurt van *A. attenuata* Salm-Dyck. Over de standplaats van laatstgenoemde plant publiceerde de auteur in het vorige jaargang van Succulenta (1990c). Garcia Mendoza (1989) geeft een zwartwitfoto van een bloeiende *A. guiengola*.

Toen de auteur op 7 november 1987 de typelocatie (BU 015) bezocht, vond hij geen bloeiende exemplaren. In april 1989 stond in de verzameling Les Cèdres van J. Marnier-Lapostolle een buitengewoon groot exemplaar van *A. guiengola* in bloei. De bloeiwijze was zo'n 3,5 m hoog en terwijl bovenaan de laatste knoppen uitkwamen, bevonden zich onderaan al vruchten, die weliswaar nog groen en niet volledig uitgerijpt waren. René Hebding was zo vriendelijk om in november 1989 de rijpe zaden toe te sturen, met de mededeling dat "de plant ongeveer 30 jaar geleden door MacDougall naar Les Cèdres is gestuurd." Bijgevolg gaat het hier dus zeer waarschijnlijk om het door Breitung (1961) afgebeelde exemplaar, waarschijnlijk het eerste materiaal van deze soort dat naar Europa kwam.

Hoewel Gentry de plant als "meestal onvertakt" beschrijft, vormen de mij tot nu toe bekende exemplaren spruiten direct aan de stam. Het is dus aannemelijk dat alle exemplaren in verzamelingen rond de Côte d'Azur en de Rivièra oorspronkelijk door Les Cèdres zijn verspreid. De plant in de verzameling van de auteur bleek aanmerkelijk minder koudegevoelig dan *A. nizandensis* Cutak die slechts ongeveer 50-100 km verder noordoostelijk op geringere hoogte groeit. Deze plant is door Ullrich (1991) onlangs in de monotypische sectie (*Nizandensae*) geplaatst. Het is opmerkelijk te zien dat twee van de zich meest onderscheidende Agavesoorten, die moeilijk zijn in te delen, geografisch zo dicht bij elkaar liggen.

Hoewel ze qua habitus, bloeiwijze en bloem sterk van elkaar verschillen, hebben beide planten sterk succulente bladeren met relatief weinig vezels. Ook het gewicht van het zaad komt overeen, met ongeveer 6 mg bij beide soorten, hetgeen voor het ondergeslacht *Littaea* een relatief hoge waarde is.

Gentry (1960) koos voor deze alleen in de Cerro Guiengola voorkomende *Agave* de naam *A. guiengola*. Volgens aanbeveling 73D van de International Code for Botanical Nomenclature (ICBN, Berlijn 1987) geldt: "Een van een geografische naam afgeleid epitheton is bij voorkeur een bijvoegelijk naamwoord en heeft normaliter de uitgang -ensis, -(a)nus, -inus of -icus. De door Gentry (1982) geaccepteerde namen volgen deze aanbeveling - *A. americana* var. *oaxacensis*, *capensis*, *chiapensis*, *durangensis*, *gigantensis*, *grijalvensis* (Ullrich 1990b), *horrida* ssp. *perotensis* (Ullrich 1990d), *nayaritensis*, *nizandensis*, *oroensis*, *parryi* var. *huachucensis*, *scabra* ssp. *maderensis*, *scabra* ssp. *potosiensis*, *scabra* ssp. *zarcensis*, *utahensis*, *utahensis* ssp. *kaibabensis*, *utahensis* var. *nevadensis*, *vizcainoensis*; *A. americana*, *guadalajarana*, *neomexicana*, *panamana*, *parrasana*, *potrerana*; *A. arizonica*. Er bestaat kennelijk geen duidelijk verband tussen de uitgang van een aardrijkskundige naam en de uitgang die daaraan is geplakt om een soortnaam te vormen.

MacDougall (1966, 1970) gebruikte de schrijfwijze met de aanbevolen uitgang: 'guiengol-'ensis'. Het oorspronkelijke, van de aanbeveling afwijkende epitheton dat Gentry (1960) aan de plant gaf, is echter niet meer te corrigeren en dient daarom in gebruik te blijven.

Hoelderlinstrasse 28, D-7530 Pforzheim-Wuerm, Duitsland

Agave guiengola
op de
Guiengola-
ruïnes, NW
Jehuantepec,
Oaxaca, 1991.

Foto: A. Lau

ZUSAMMENFASSUNG

Eine von MacDougall (1956) erstmals im Photo gezeigte *Agave* wurde von Gentry (1960) als *A. guiengola* beschrieben, da ihr sehr begrenztes Verbreitungsgebiet sich auf den Cerro Guiengola, nordwestlich von Tehuantepec in Oaxaca, Mexico, beschränkt. Pflanzenmaterial dieser sehr distinkten, unverwechselbaren Art wurde von MacDougall erstmals 1954 nach Europa geschickt und zwar in die weltberühmte Sammlung Les Cedres von J. Marnier-Lapostolle. Von dort aus wurde *A. guiengola* in die Gärten der Côte d'Azur und Riviera weiter verbreitet, ist aber in den Sammlungen nördlich der Alpen heutzutage noch relativ selten anzutreffen. Da *A. guiengola* jedoch eine mitunter auch sprossende Art ist, dürfte sie bald häufiger werden, zumal es sich um einen der interessantesten Neufunde der letzten Jahrzehnte handelt. Samen der 1989 in Les Cedres abgeblühten Originalpflanze ist mit einem Korngewicht von etwa 6 mg für die Untergattung *Littaea* recht schwer und weist grossmorphologisch keine Nähe zu den Samen von *A. ellemeetiana* und *A. bracteosa* auf, mit denen sie Gentry (1982) in seine neue Gruppe der *Choritepalae* einordnete. Auch habituell und phytogeographisch erscheinen diese drei Arten nicht eng verwandt, sodass diese Gruppierung einen künstlichen Eindruck macht. Entsprechend ihrer natürlichen Verbreitung hat sich *A. guiengola* in der Sammlung des Autors als etwas empfindlich bei durchschnittlichen Überwinterungstemperaturen von weniger als etwa 8 °C erwiesen. Wegen ihrer weiss-bläulichen Blattfarbe, die schön mit den fast schwarzen Stacheln kontrastiert, ist diese aussergewöhnliche, mittelgrosse *Agave* besonders zu empfehlen.

LITERATUUR

- Breitung, A.J. - Cultivated and native Agaves in the Southwestern United States (Part 12) - CSJ(USA) 33 (1): 22-24 (1961)
- Breitung, A.J. - The Agaves - CSJ(USA) Yearbook "1968" - Abbey Garden Press, Reseda (1968)
- Garcia Mendoza, A. - La familia Agavaceae en el estado de Oaxaca - Cact. Suc. Mex. 34 (1): 16-22 (1989)
- Gentry, H.S. - A new Agave from Oaxaca, Mexico - Brittonia 12 (2): 98-100 (1960)
- Gentry, H.S. - Agaves of Continental North America - The University of Arizona Press, Tucson (1982)
- MacDougall, T. - Cacti and succulents in a prehistoric city - CSJ(USA) 28 (6): 171-173 (1956)
- MacDougall, T. - Cacti and succulents on Cerro Guiengola, Mexico - CSJ(USA) 38 (1): 24-25 (1966)
- Mac Dougall, T. - Seed collecting in Oataca, Mexico - CSJ(USA) 42 (6): 243 (1970)
- Ullrich, B. - Agave bracteosa S. Watson ex Engelmann - KuaS 41(5): Karteikarte 13 (1990a)
- Ullrich, B. - Agave grijalvensis Ullrich. Eine neue Art aus Chiapas - KuaS 41 (6): 102-108 (1990b)
- Ullrich, B. - Agave attenuata Salm-Dyck op haar natuurlijke groeiplaatsen - Succulenta 69 (6): 122-127, 121 (voorpagina) (1990c)
- Ullrich, B. - Agave obscura Schiede y Agave horrida ssp. perotensis Ullrich ssp. nov., - Cact. Suc. Mex. 35 (4): 75-82, 96 (fig. 51) (1990d)
- Ullrich, B. - De taxonomische rangschikking van Agave nizandensis Cutak - Succulenta 70 (4): 89-92, 144, (6): 144 (1991)

TAXONOMIE

HET GESLACHT MAMMILLARIA; EEN UITLEG VOOR DE (NOG) NIET GESPECIALISEERDE LIEFHEBBER (IV en slot)

J.J. DE MORREE

De laatste aflevering gaat over de Mammillaria's die melksap bezitten: de sectie *Mammillaria*.

Deze groep omvat veel soorten die een duidelijke grote dikke bol- tot zuilvorm bezitten met kransen van kleine kleurige bloemen. Als we in een gerenommeerde oudere mammillariaverzameling rondkijken vallen deze vaak monumentale planten het eerste op. Veel van de soorten hebben de eigenschap om zich tijdens de groei dichotomisch te delen, wat betekent dat het groeipunt in de kop van de plant zich in tweeën deelt. Hierdoor vertakt de plant steeds verder en kan hele heuvels vormen. Er zijn drie series te onderscheiden, die hier in het schema zijn ingevuld.

"Succulenta" is het verenigingsorgaan van de Nederlands-Belgische vereniging van liefhebbers van cactussen en andere vetplanten "Succulenta".

BESTUUR

Voorzitter: F. van Tricht
Vice-voorzitter: J. Jagerszky
Secretaris: F.R. de Groot
Penningmeester: B. Krijnen
Bestuurslid België: J. de Wael
Alg. Bestuurslid: W. Alsemgeest
Alg. Bestuurslid: E. van Die-van Wijnen
Alg. Bestuurslid: M.J. van Eijnsden

LIDMAATSCHAP en FINANCIËLE ZAKEN

B. Krijnen, Tweelingenlaan 27, 5632 AW Eindhoven. Tel. 040-415497.

Het lidmaatschap bedraagt voor leden f 40,-/Bfrs 725, jeugdleden f 20,-/Bfrs 365 en voor elders wonende leden f 50,-. Inschrijfgeld voor nieuwe leden f 7,50/Bfrs 140.

Opzeggen: uiterlijk 1 december, schriftelijk, bij de ledenadministratie.

Postgironummer 680596 t.n.v. Succulenta Bankrek.nr. 55.32.38.981 bij de A.B.N. t.n.v. Succulenta te Eindhoven.

Voor België: rek.nr. 000-11.41.809-22 van de Belgische postgirodiens t.n.v. Succulenta te Eindhoven.

LEDENADMINISTRATIE

M.J. van Eijnsden, Postbus 584, 7900 AN Hoogeveen.

Aanmelding en verzoeken om inlichtingen uitsluitend schriftelijk.

SECRETARIAAT

F.R. de Groot, Punter 26-10, 8242 EA Lelystad, tel. 03200-41379.

PROPAGANDA

W. Alsemgeest, Stadhouderslaan 3, 3417 TT Montfoort, tel. 03484-1083.

BELGISCHE BELANGEN

J. de Wael, St. Rumoldusstr. 109, 1851 Grimbergen, België.

VERENIGINGSNIEUWS

F.R. de Groot, Punter 26-10, 8242 EA Lelystad. Sluitingsdatum 15e van de maand voor het verschijnen.

MAANDBLAD

Hoofdredakteur: A. van Uijen, Graadt van Roggenweg 5B, 3531 AA Utrecht.

Redakteur: L.E. Groen, Alexanderweg 72, 6721 HH Bennekom.

Redakteur: J.J. de Morree, Kon. Emmalaan 23, 2264 SH Leidschendam.

LOSSE NUMMERS

P. Melis, Korenbloemstraat 13, 5409 AX Odiliapeel.

REDAKTIERAAD:

R. van Donkelaar, A.B. Pullen (voorzitter) en B. Zonneveld.

Correspondentieadres: A.B. Pullen, Pr. Beatrixlaan 10, 7711 KG Nieuwleusen.

ADVERTENTIES EN VRAAG EN AANBOD

J.M. Smit-Reesink, Pr. Willem Alexanderlaan 104, 6721 AE Bennekom. Tel. 08389-17551

Sluitingsdatum: 15e van de maand voor het verschijnen.

ADVERTENTIETARIEVEN

1/16 pag. f 30,-/Bfrs 600; 1/8 pag. f 55,-/Bfrs 1100; 1/4 pag f 85,-/Bfrs 1700; 1/2 pag. f 140,-/Bfrs 2800; 1 pag. f 240,-/Bfrs 4800.

Kortingen op aanvraag.

INSTELLINGEN

BIBLIOTHEEK

J. Magnin, Ooievaarstraat 13, 3291 XK Strijen. Katalogus à f 1,50/Bfrs. 30 te bestellen op girorek.nr. 13.45.616 t.n.v. J. Magnin.

CLICHÉFONDS

J.A. Schraets, Tegelseweg 131, 5912 BD Venlo.

DIATHEEK

J. Deckers, Hertogstraat 39, 6441 HA Brunssum, tel. 045-272461.

PLANTENCENTRALE v/h Ruilen zonder huilen

E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741 KM Lunteren, tel. 08388-3579.

BOEKENVERKOOP EN VERENIGINGSARTIKELEN

E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741 KM Lunteren, tel. 08388-3579.

Inclusief portokosten:

1. Het boek "Wat Betekent die Naam". Verklaarend woordenboek van nagenoeg alle voorkomende Latijnse cactus- en vetplantennamen. Prijs f 15,50/Bfrs 310.

2. Handleiding voor het verzorgen van cactussen en andere succulenten. Prijs f 6,-/Bfrs 120.

3. Bewaarband voor het tijdschrift. Een jaargang per band. Prijs f 16,-/Bfrs 330.

4. Verenigingsspeld in brochevorm of als steekspeld. Prijs f 4,-/Bfrs 80.

5. Discoboeck Buining in Duits of Engels f 7,50. Tegen vergoeding van portokosten zijn propagandafolders en affiches te verkrijgen.

Bij afname van grotere hoeveelheden gelden kortingen.

Bestellen uitsluitend door overschrijving van het juiste bedrag op girorek. 3742400 t.n.v. Succulenta afd. verkoop te Lunteren, onder vermelding van het gewenste artikel.

Voor België: rekeningnummer 000-11.41.809-22 van de Belgische postgirodiens t.n.v. Succulenta te Eindhoven.

EVENEMENTENKALENDER 1992

- 10 April   Officiële opening van de Floriade 1992
- 11 April   Algemene Jaarvergadering, in het midden des lands.
- 11 April   Congres AG für Mammillariafreunde te Westerbroek, info bij P. v. Veen
- 25-26 Apr   Internotobijeenkomst in Birkweiler-Landau
- 2 Mei   De Friese cactus- en vetplantenbeurs
- 31 Mei   2e Liempdse Plantenliefhebbers Markt. Nadere inlichtingen volgen t.z.t.
- in 1992   Helaas geen Goudse cactusbeurs.

AFDELINGSNIEUWS

Afd. Achterhoek.

9 Jan, dia's gemaakt door de leden.

13 Febr, Jaarvergadering met aansluitend werkvond.

Afd. Amsterdam.

21 Dec, Jaarlijkse kwis.

Plaats; "De Rietwijker", 3e Schinkelstraat 9, Amsterdam. Aanvang 20.00 uur.

Afd. Arnhem.

9 Jan, Jaarvergadering met aansluitend dia's uit de diatheek.

Plaats; Zaal van de speeltuinvereniging "Tuindorp" achter het pand Floralaan 18 in Wageningen. Aanvang 20.00 uur.

Afd. Brabant-België.

20 Dec, Thema-avond en gezellig samenzijn. Plaats; Horteco, de Bavaylei 119 Vilvoorde. Aanvang 20.00 uur.

Afd. Fryslan.

14 Jan, Jaarvergadering.

11 Febr, avond te verzorgen door hr A. Veenstra. Plaats; Zalencentrum Tivoli, Huizumerlaan 59, Leeuwarden. Aanvang 19.30 uur.

Afd. Gorinchem-Den Bosch.

13 Jan, Jaarvergadering daarna gewasbescherming en bemesting door Hr Donkelaar. te Berlicum.

10 Febr, Ludwig Bercht vertelt over zijn reis door Argentinië, te Sprang Capelle.

Afd. Hoeksche Waard.

9 Jan, Jaarvergadering na de pauze dia's van Hr van Kleef.

Plaats; Natuur Educatief Centrum bij de Rijkshaven in Numansdorp. Aanvang 20.00 uur.

Afd. Utrecht e.o.

9 Jan, Madagascar, een reisverslag door Aat van Uijen.

13 Febr, Jaarvergadering met na de pauze dia's van eigen leden.

Plaats; Buurthuis Ravelijn, H. Graaflandstraat 2a, Utrecht. Aanvang 20.00 uur.

Afd. Voorne-Putten en Rozenburg.

13 Jan, Jaarvergadering.

Plaats; Het Trefpunt, Burg v.d. Blinklaan 5 te Vierpolders. Aanvang 19.30 uur.

De afdeling BRABANT - BELGIË zoekt voor haar kringpost, ter vervanging van de huidige, ontslagnemende, redactie:

- een REDAKTEUR
- een ADJUNKT-REDAKTEUR

In een aanvangsfase zal de nieuwe redactie kunnen beschikken over een omvangrijke artikelen-portefeuille.

In een latere fase rekenen wij, wat voorgaande betreft, ook op enig initiatief van de betrokken personen zelf. Doch een regelmatige inbreng van artikelen (o.a. het afdelingsnieuws) door onze afdelingsleden blijft dan ook gewaarborgd.

Kreatieve personen kunnen vrij vorm en, in hoge mate ook, de inhoud, zelf bepalen.

Voor deze functies dachten wij aan een paar van onze verspreid wonende leden in België.

Gedagdigden voor deze functies richten hun schrijven aan:

John DE WAEL

St.-Rumoldusstraat 109

1851 HUMBEEK

EEN DRINGEND VERZOEK AAN DE ZAAIENDE SUCCULENTENLIEFHEBBERS.

In Januari van dit jaar heb ik met deze oproep om plantjes voor de beginnende liefhebber een groot aantal reacties gehad. Met deze plantjes heb ik de deelnemende, beginnende, liefhebbers aan mooie en gezonde plantjes kunnen helpen, maar door het grote aantal nieuwe deelnemers is mijn voorraad zodanig geslonken dat er dringend nieuw materiaal nodig is.

Het is niet het meest optimale moment maar bij vorstrij weer kunt U ze rustig opsturen, graag zonder pot of aarde.

De kosten worden vergoed en bovendien kunt U drie wensplanten opgeven, ik zal dan proberen een van die wensen te vervullen.

E. van Die van Wijnen, Molenweg 56 Lunteren 6741 KM

SUCCULENTA OP WEG NAAR DE FLORIADE 1992!

floriade
DEN HAAG-ZOETERMEER 1992
H O L L A N D

Tijdens de Najaarsvergadering hebben enkele vertegenwoordigers van de Succulenta Werkgroep Floriade verteld over de stand van zaken. We hopen dat uw afdelingsvertegenwoordigers u iets van ons enthousiasme en vertrouwen hebben kunnen overbrengen.

Begroting

Een bespreking op 16 oktober tussen het Dagelijks Bestuur en de SWF over onze begroting heeft enkele misverstanden opgehelderd, er bestaat volledige overeenstemming. De begroting sluit aan de uitgavenkant op f 30.000, een bedrag dat enige schrik teweeggebracht heeft. De reden is dat de kosten voor landschapsinrichting, zand, grond, stenen en lavasubstraat, alsmede de bouw van de voorlichtingsstand nu in geld gewaardeerd zijn. Daar is evenwel door sponsoring in natura in voorzien.

Het totaal van de bijdragen van afdelingen en individuele leden heeft bijna f 8000 bereikt.

Totaal per 11.8.91	7.194,60
Vlaamse Cactusbeurs	36,00
Afd. Gouda	41,00
Afd. Nijmegen	300,00
V. Lohuizen, Kampen	250,00
Totaal per 16.10.91	7.821,60

Bij het dekkingsplan is er van uitgegaan dat we gedurende de wintermaanden nog een bedrag van ongeveer f2500 bijeen zullen brengen. Dat zal van u en ons nog een hele inspanning vergen. We herhalen onze aansporing: organiseert bingo's, verlotingen, plantenverkopen en alles wat u maar bedenken kunt om de dringend benodigde centjes binnen te halen.

Wanneer wij afgaan op de vele positieve geluiden die we reeds vernomen hebben van deskundigen rond de Floriade-organisatie mag u er op vertrouwen dat de Succulenta inzending een belangrijk onderdeel van de Floriade gaat worden. Dat moet het de moeite waard maken om u ten volle voor deze gevraagde inspanningen in te zetten.

Een goed gedocumenteerde subsidieaanvraag is bij het Prins Bernhardfonds ingediend, een beslissing daarop wordt voor het eind van het jaar verwacht.

De uitgave van een speciale enveloppe met de in het teken van de Floriade staande Zomerzegels 1992, voorzien van een speciaal stempel is in voorbereiding.

Planten en materialen

Enkele zaterdagdagen is Nico samen met mensen van de Afd. Gouda en de Afd.'s-Gravenhage in de weer geweest om plantmateriaal dat door omstandigheden nu al aangeleverd moest worden in hun winterkwartieren onder te brengen. Zo werd bij de Fa Edelman met moeite nog plaats gevonden voor de planten van de Goudse leden wijlen Hr Teun Tak en van Hr Van Gendt die om gezondheidsredenen zijn hobby beëindigen moet. Vele planten uit de verzameling van wijlen de Hr Dirk van Spengen uit Bleiswijk zijn ondergebracht bij Cok Grootsholte en Aad van de Marel in het Westland.

De Hr Chr. Graafland van de gelijknamige firma in Vleuten zorgt voor een tweetal hobbykasjes.

Betrokkenheid

Ons ideaal is om alle leden bij dit grootse evenement te betrekken, niemand zou aan de kant moeten blijven staan. We doen op een ieder een dringend beroep om op te geven in welke vorm en wanneer van hem of haar een bijdrage mag worden verwacht. Aan de hand van uw opgaven voor medewerking bij de opbouwfase of tijdens de tentoonstellingsmaanden worden roosters gemaakt. Bij het samenstellen van de roosters zullen we in de eerste plaats streven naar inzet van vrijwilligers die zo weinig mogelijk (reis)kosten met zich meebrengen, dus degenen die in de onmiddellijke omgeving woonachtig zijn of een weekje bij familie of vrienden kunnen logeren. Ook kunt u natuurlijk de reiskosten opvoeren als donatie aan de Floriadepot! Dit lijkt in strijd met het streven om alle leden zoveel mogelijk te betrekken, maar u zult begrijpen dat we de kosten zo laag mogelijk moeten houden.

Op dit moment wordt een pasjesregeling uitgewerkt, het laat zich aanzien dat op dit punt geen kosten voor Succulenta zullen ontstaan. De betrokkenen krijgen tijdig bericht.

Alle leden kunnen hun betrokkenheid natuurlijk ook tonen door in hun eigen omgeving bij familie, vrienden en kennissen, scholen en verenigingen de Floriade en met name de Succulenta inzending als doel voor een bezoek te propageren.

Het definitieve ontwerp van de speciale affiche is gereed, we willen deze affiche in het voorjaar onder de afdelingen distribueren. Het is naar ons inzien zeer fraai geworden, eigenlijk een object voor verzamelaars waar ook nog geld mee verdiend zou moeten kunnen worden.

Onze nieuwe zaadlijst is verschenen

De lijst is verkrijgbaar door het storten
van f 1,50 op gironummer 150 98 30 t.n.v.

Bloemen- en plantentuin

VAN DONKELAAR

Werkendam

Laantje 1

Tel. 01835-1430

Giro 150983

INTERNOTO

Einladung zur INTERNOTO-Tagung
25./26.4.'92 Haus »Keschdebusch«
in 6741 Birkweiler bei Landau (Pfalz)

Samstag, den 25. April 1992

- 9.00 Uhr Treffen bei der Firma BISNAGA in Steinfeld
10.00 Uhr Offizielle Eröffnung der Tagung
10.15 Uhr Gisbert Oster:
»Die schönsten Notokakteen« - Teil I
14.00 Uhr Andreas Hofacker:
»Die Gruppe um Notocactus longispinus«
15.00 Uhr Konrad Herm:
»Wo hört Notocactus sellowii auf?«
16.00 Uhr Norbert Gerloff:
»N. neohorstii - Juwel unter den Notokakteen«
16.45 Uhr Gisbert Oster:
»Die Zeit der Knospen und Blüten«
17.30 Uhr Dia-Zeige- und Fragestunde der Mitglieder
18.00 Uhr Sief Theunissen:
»Die andere Flora Brasiliens«
anschl. Abendessen, geselliges Beisammensein

Neben den Vorträgen: Kakteenausstellung,
Verkauf von Pflanzen von privat an privat, Bewirtung

Sonntag, den 26. April 1992

- 9.15 Uhr Mitgliederhauptversammlung INTERNOTO e.V.
12.30 Uhr Mittagessen und Ende der Hauptversammlung

Als Beiprogramm sind am Samstag Ausflüge und am Sonntagvormittag ein Spaziergang in die Umgebung vorgesehen.

Übernachtungswünsche: Anmeldungen sind zu richten an Joachim Link, Großschneidersweg 2, D-7500 Karlsruhe 31

BLADKAKTUS

Binnenlandse en buitenlandse
boeken steeds voorradig.
Wij bestellen graag voor U.

Vraag onze Bladkaktus, een lijst
met succulente literatuur aan.

NATUUR & BOEK

Bankastraat 10
2585 EN 's-Gravenhage
Tel. 070-3505648

karlheinz uhlig - kakteen

D-7053 KERNEN i.R. (Rommelshausen) bij Stuttgart.
Lilienstrasse 5, Postbus 1107, W.-Duitsland
Kwekerij: Hegnacher Strasse

- Meer dan 200 geslachten, meer dan 1000 soorten
interessante cactussen en andere succulenten.
- Verzending over de hele wereld.
- Bezoekers en groepen zijn van harte welkom.
- De nieuwe plantenlijst 91/92 ontvangt u op aanvraag tegen een internationale antwoordcoupon.

MERRY
CHRISTMAS!

en alle goeds
voor onze cliëntèle in 1992

HOVENS cactuskwekerij
Markt 10, 5983 NR LOTTUM Holl.
Telefoon 04763-1693 - Fax 1641
Openingstijden:
Dinsdag t/m vrijdag: 9.00-12.00 uur
13.00-16.00 uur

Met het oog op de nieuwe catalogus -
inventarisatie is onze kasruimte
royaal gevuld. Een optimaal
moment voor nog een ideale keuze.

Infostand

In de 'Hacienda' waar we gesprekken kunnen voeren met belangstellenden, willen we graag ook schriftelijke informatie beschikbaar hebben voor geïnteresseerde bezoekers. De nieuwe folder van Succulenta natuurlijk, maar ook verzorgingstips voor beginners. Daar wordt aan gewerkt.

We stellen ons voor om aan belangstellenden het adres van een voor hen van belang zijnde afdeling te geven. Daarom het dringend verzoek om eventuele wijzigingen in de in het oktober-nummer van Succulenta vermelde lijst van afdelings-secretariaten onverwijld aan ondergetekende door te geven. Van verschillende afdelingen weten wij dat zij een propagandafoldertje over hun activiteiten beschikbaar hebben. Wij geven de overige afdelingen in overweging ook een dergelijke folder op A5 of dubbelgevouwen A4 formaat samen te stellen. Vanzelfsprekend met de bedoeling dat ons een flink aantal daarvan beschikbaar gesteld zal worden ter informatie van uit hun streek afkomstige bezoekers. Ook eventuele afdelingsbladen zijn natuurlijk zeer welkom. De afdelingsbesturen zouden voor dit doel de komende maanden een wat grotere oplage kunnen maken.

Op onze beurt zullen we proberen zoveel mogelijk ook de adressen van deze bezoekers vast te leggen, zodat zij ook actief door de afdelingen benaderd zullen kunnen worden.

Omdat er ook vele bezoekers uit België verwacht worden, nodigen we ook onze Belgische vrienden uit om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Als u propagandamateriaal beschikbaar heeft neem dan contact op met ondergetekende, ook als dat pas voorjaar 1992 gereed kan zijn.

Kontaktadressen:

Nico Uittenbroek, (01829)4068 na 18 uur, voor alle zaken betreffende materiaal en planten.

Succulenta Werkgroep Floriade (SWF), Joost van Tilborg, Cronestein 17, 2804 EK Gouda voor alle andere bijzonderheden.

Bijdragen storten/overschrijven op Postgiro 680596 t.n.v. Penningmeester Succulenta te Eindhoven. Voor België rek. nr 000-11.41.809-22 t.n.v. Succulenta te Eindhoven.

Wordt vervolgd

Herman Busser, Plesmanplein 52, 2805 AC GOUDA (01820)29135

JAARCONGRES VAN DE AFM

Op 11 april 1992 vindt in Westerbroek - op 5 km afstand van Groningen - het jaarlijks congres plaats van de Arbeitsgemeinschaft für Mammillarienfreunde (AfMN). Hierbij worden gasten verwacht uit Oost- en West-Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland. In 1991 werd dit congres in Zwitserland gehouden en waren er 180 deelnemers, hetgeen een indicatie is voor de omvang van dit evenement.

's Ochtends wordt de Jahreshauptversammlung (JHV) gehouden, die voor niet-leden natuurlijk niet interessant is, doch in de middag en avond worden een aantal lezingen gehouden over Mammillaria's in het zuiden van de U.S.A., op Baja California en in Mexico. Het gehele programma is nog niet bekend, doch vast staat reeds een lezing van John Pilbeam uit Engeland en van Michel Lacoste uit Zwitserland. Zodra dit bekend is, zal ik het volledige programma publiceren.

De geïnteresseerde leden van Succulenta nodig ik hierbij uit, deze lezingencyclus bij te wonen. Kosten zijn hieraan niet verbonden. Voor hotelreserveringen kan ik eventueel zorgen. Opgave hiervoor dient te geschieden vóór 10 maart 1992. Als prijsindicatie vermeld ik voor een tweepersoonskamer incl ontbijt f 100,-, toeslag voor éénpersoonskamer f 31,-. Opgaven met f 25,- reserveringskosten (die uiteraard worden verrekend!) aan P. van Veen, de Gast 33a, 9801 AB Zuidhorn, tel. 05940-2166, postgiro 867246, banknr. 3758.55.718.

P. van Veen

SPREKERSLIJST 1992

Het bestuur van Succulenta wil ook op de voorjaarsvergadering van 1992 weer een informatiegids uitgeven. Deze keer willen we de gids uitbreiden met informatieformulieren die als voorbeeld kunnen dienen zodat de afdelingen ze kunnen namaken. Daarnaast een uitbreiding met formulieren die direct te kopiëren zijn. De afdelingen kunnen ze vervolgens gebruiken voor allerhande propaganda doeleinden.

Ook zouden we vooral graag de sprekerslijst willen uitbreiden. Helaas krijgen wij hiervoor weinig medewerking. Het lijkt er op als of we iedere spreker persoonlijk een bezoek moeten brengen om de naam in de gids te krijgen! Wij vragen daarom dringend om de medewerking van de sprekers, het is ook uw vereniging.

Indien ook u op deze nieuwe lijst vermeld wil staan geef dan uw gegevens graag schriftelijk op aan:

Succulenta Sprekerslijst
Stadhouderslaan 3
3417 TT Montfoort

Indien u niet meer weet of u op de lijst wordt vermeld brengt een telefoontje naar een van de afd. voorzitters of secretariaten u ongetwijfeld uitkomst. Deze mensen hebben de afgelopen twee jaar allen een gids ontvangen.

Voor geringe kosten kunt U zelf Uw afdelingsavond verzorgen, met dia's uit de

DIATHEEK

J. Deckers, Hertogstraat 39
6441 HA Brunssum, 045-272461

DOUG AND VIVI ROWLAND,
200 SPRING ROAD, KEMPSTON,
BEDFORD, ENGLAND MK42 8ND.

**CACTUSSEN- EN
VETPLANTENZADEN**

Schrijf vandaag nog voor
GRATIS ZAADLIJST

Bewaarbanden voor Succulenta's
Verenigingsspeldjes
Ansichtkaarten
Propagandafolders

Mevr. v. Die
Molenweg 56 - 6741 KA Lunteren

**LIONS
TRADING**

ALUMINIUM BROEIKASSEN

Dacht u al langer na over een eigen broeikas?
Dan kan één van onze modellen wel eens de ideale kas
voor u zijn. Onze prijzen zijn de laagste in heel
Nederland!

Vraag vrijblijvend onze folder aan:

Lions Trading
Dorpsstraat 12
4181 BN Waardenburg
Telefoon 04181-2552

Pedio- en Sclerocactussen, Lewisia en andere winterharde
soorten uit U.S.A. en Canada

Nieuwe lijst 1991/1992 gratis verkrijgbaar.

Nieuwe publikatie: Pedio- und Sclerocactus, Duits: DM 59,
Engels DM 69,- plus DM 5,50 porto.

HOCHSTÄTTER KAKTEEN

POSTBUS 510 201 TEL. 0621-794675 D-68 MANNHEIM 51

BEZOEK DE OPEN DAGEN TIJDENS DE JAARWISSELING

Op 27, 28, 30 en 31 december bij Cactuskwekerij Lakerveld
Lexmond. Geopend van 8-17 uur.

CACTUSKWEKERIJ LAKERVELD LEXMOND

Tel. 03474-1718

(tussen Lexmond en Meerkerk)

Lakerveld 89

VERSLAG VAN DE NAJAARSBIJEENKOMST VAN DE STUDIEGROEP VAN SUCCULENTA

Op zaterdag 12 oktober 1991 vond deze bijeenkomst plaats ten huize van de Hr. P. Melis te Odiliapeel. 5 Leden hadden bericht van verhindering gestuurd, 14 leden waren aanwezig: Mevr. H. de Jong, de Heren R. Bregman, N. Brederoo, M.J. van Eysden, F.R. de Groot, B.B. Krijnen, F. v.d. Linde, H. de Looze, P. Melis, J. Pot, A.B. Pullen, H. Rubingh, F. van Tricht en H.G. Krijnen. Om 10 uur arriveerden de bezoekers en werd eerst de mooie verzameling planten van de gastheer bewonderd.

Als eerste punt stond de bespreking door de heren A.B. Pullen en P. Melis van het geslacht *Weingartia* op het programma. Hr. Pullen had 20 planten meegebracht, terwijl hr. Melis een aantal planten uit zijn kas haalde. Het geslacht wordt door meerdere auteurs beschouwd als sterk verwant aan *Sulcorebutia*, maar *Weingartia* werd al in 1937 door Werdermann als geslacht ingesteld, en *Sulcorebutia* pas in 1951. Het geslacht *Weingartia* kan in 2 groepen worden verdeeld. Van de eerste groep is *W. fidaiana* de type plant. Ook *W. Neumanniana* en *W. cintiensis* en nog 4 andere soorten behoren tot deze groep, die gekenmerkt wordt door krachtige bedoorning, een knolachtige wortel, langzame groei, tamelijk grote bloemen, bloei één maal per jaar.

De tweede groep in het geslacht *Weingartia* wordt wel genoemd het ondergeslacht *Cumingia*, de planten hiervan zijn beter bekend en komen meer in onze collecties voor. Deze groep heeft ook herbloei tot ver in de zomer, soms met meerdere bloemen uit één areool.

Bekende soorten uit deze groep zijn *W. neocumingii* en *W. riograndensis*. Alle *Weingartia*'s bloeien geel, maar er zijn uitzonderingen: *W. trollii* bloeit van geel tot rood, *W. torotorensis* bloeit violet.

Volgens Johan Pot is *W. torotorensis* als een overgang met *Sulcorebutia* te beschouwen. Hr. Brederoo meende aan de hand van meegebrachte zaden en zaadbessen, aan te tonen dat er verschillen zijn tussen de zaden van *Weingartia*, het ondergeslacht *Cumingia* en *Sulcorebutia*.

Weingartia's zijn over het algemeen probleemloze planten voor ons, ze bloeien goed. Bij *Weingartia neocumingii* vervilten de areolen als de planten ouder worden. Volgens hr. Bregman is het vervilten een bescherming van de knop.

Hr. B.B. Krijnen heeft gelezen dat het geslacht *Neowerdermannia* verwant is aan het geslacht *Weingartia*. Men is het daarmee eens.

Er zijn nogal eens moeilijkheden met het zaaien van *Sulcorebutia*'s. Om de beste tijd van kieming van het zaad te weten te komen, wordt besloten een test te doen door zaden van *Sulcorebutia* en *W. torotorensis* in perioden te zaaien. Voor deze proef geven zich op de heren J. Pot, P. Melis, A.B. Pullen en H.G. Krijnen.

Als tweede punt stond op het programma een film over Bolivia door hr. Johan Pot. We konden kennis nemen van het prachtige landschap, de arme maar vriendelijke bevolking, *Sulcorebutia*'s in de natuur. La Paz, de hoogst gelegen hoofdstad van de wereld. Het was een interessante film met enthousiaste toelichting door Johan Pot.

Hr. van Tricht dankte voor de uitnodiging voor deze bijeenkomst, welke hij zeer interessant had gevonden.

Omdat hr. Rubingh wegens zijn hoge leeftijd het voorzitterschap van de studiegroep wilde beëindigen, nam de hr. Pullen deze taak met instemming van alle aanwezigen op zich.

De volgende bijeenkomst zal plaatsvinden op zaterdag 21 maart 1992 bij de hr. H. de Looze te Heerde.

H.G. Krijnen, secretaris
Prof. Struyckenlaan 14,
3741 EZ Baarn, tel. 02154-18724

GOUDE CACTUSBEURS 1992

Tot onze grote spijt moeten we u mededelen dat de Afdeling Gouda & Omstreken op haar oktober-bijeenkomst heeft moeten besluiten dat het haar onmogelijk zal zijn om in 1992 de welbekende Goudse Cactusbeurs te organiseren.

De twee redenen die ons tot dit besluit genoopt hebben willen we u niet onthouden.

Ten eerste zal op de gebruikelijke derde zaterdag in mei de nieuwbouw van de Goudse Schouwburg een stadium bereikt hebben waarbij de oude accommodatie niet meer en de nieuwe nog niet beschikbaar is. Overwogen is nog om de datum te vervroegen, maar het is ons gebleken dat de zaal al vanaf begin maart geen zaterdag meer vrij is. Uitmijden naar een andere zaal is in Gouda niet tegen redelijke kosten mogelijk. We hebben nog aan Boskoop gedacht, maar dat zou niet de Goudse Cactusbeurs kunnen zijn zoals we die kennen.

Ten tweede vraagt de Floriade zoveel van de tijd en werkkraft van het bestuur en de actieve leden dat we vrezen dat de Beurs daar het slachtoffer van zou worden. Liever dan op de verkeerde plaats en de verkeerde tijd een mislukte Beurs te riskeren hebben we we dus besloten om een jaar over te slaan. We vragen u om begrip voor dit besluit.

Succulenta Afd. Gouda & O.

PS Wellicht ontmoeten we u volgend jaar toch nog in de Succulenta-kas op de Floriade!

VRAAG EN AANBOD

Opgaven voor nr. 1 van 1992 moeten vóór 15 december bij mevr. **J. Smit-Reesink, P.W.A. laan 104, 6721 AE Bennekom** zijn. Leden van Succulenta mogen per jaar éénmaal gratis een advertentie van max. 6 regels zetten in deze rubriek. Alleen advertenties de hobby betreffende worden opgenomen.

Voor de connaisseur: de nieuwe Kunstkalender is uit! Een kleurrijke uitgave met geschilderde en getekende succulentenmotieven in beperkte oplage voor f 15,-. Info: Carla Wolters, Kroonstraat 10c, NL-6019 AS Wessem. Tel. 04756-3559 na 20.00 uur.

Te koop: Internoto data-diskette, met meer dan 1400 Notocactusnamen. Alleen voor PC-MSdos computers. Vanaf 1-1-'92 leverbaar voor f 35,- (incl. disk + porto). Internotoleden f 25,-. Bestellen bij R. Doek, St. Vincentiusstraat 7, 5981 VK Panningen. Modem bezitters Tel. 04760-76914!!

Aangeboden: Succulenta-jaargangen 1970 t/m 1990. f 15,- per jaargang. Succulenta 's Gravenhage, de Genestetlaan 83. Tel. 070-3935208.

Gezocht: van "Die Kakteen" van Krainz de bladen 55 t/m 63, of event. kopieën. Onkosten worden vergoed. B. Spee, Diepeneestraat 4, 4454 BJ Borsssele. Tel. 01105-2595.

Wegens beëindiging: van de hobby te koop aangeboden ongeveer 400 cactussen en 100 vetplanten, alles in één koop. T. Roersma, Hoeckelsweg 17, 8085 BG Doornspijk. Tel. 05258-1683.

NIEUWE LEDEN

- Schneiderberg A.J., Margarethalaan 93, 2591 TX Den Haag
Groenen M.M.G., Nosseleinstraat 28, 5966 NK America-Horst
Weide G. v.d., Z.Zeestraatweg 18, 8085 AE Doornspijk
Verstegen A., Th. Schwartzestraat 3B, 1073 JH Amsterdam
Storsbergen Sj., De Beuk 15, 3161 JG Rhoon
Berge-Rammeloo T. v.d., Zandstraat 7, 4551 LC Sas van Gent
Teurlincx P.J., Joh. de Wittstraat 27, 4812 KW Breda
Groen dhr. v.d., Herbenstraat 59, 6211 RB Maastricht
Sepers B., Overslaghof 189, 1034 SB Amsterdam
Groot A.P. de, Pieter Vlamingstr. 222, 1093 DJ Amsterdam
Jaspers F., Malvert 84-83, 6538 CN Nijmegen
Broek H.M. v.d., Hooghoeft 21, 5725 JR Someren
Medricky G., Diekerstrasse 37, 05657 Haan, B.R.D.
Newton L. Dept. of Bot. Ken. U., P.O. Box, 43844 Nairobi, Kenia
Bellers A.J., Muiderschans 8, 3432 XM Nieuwegein
Houben E., A. Verwijstraat 7, 4819 EK Breda
Wolsky Dr. G., Babuschkinastr. 96W55, 0 193012 S. Petersbrg. U.S.S.R.
Kiel-Boomgaarden H.S., Batinghe 16, 9472 XB Zuidlaren
Roodzant W.F.J., Albrandswaardsedijk 51, 3172 TG Poortugaal
Kamp T. v.d., Marconistraat 53, 1223 BR Hilversum
Langendoen W.E., Brielsestraat 28, 3251 CE Stellendam
Snoek W.C., Ladderbeeksstraat 16, 1951 BM Velsen Noord
Woudenberg J.A.H. van, Vredeshofweg 66, 3062 ES Rotterdam
Bakker R., Postbus 8063, 7550 HB Hengelo

De KALENDER voor 1992 is te koop.

De nederlandsstalige "Steinhart" kalender is te bestellen door overmaking van het juiste bedrag o.v.v. Kalender 1992 op giro 3742400 t.n.v. Succulenta afd. Verkoop te Lunteren. De prijzen zijn als volgt:

één kalender	f 15,70	4, 5 of 6 kalenders	f 14,25 p. stuk
2 kalenders	f 15,50 p. stuk	7, 8 of 9 kalenders	f 14,00 p. stuk
3 kalenders	f 15,00 p. stuk	10 of meer kalenders	f 13,50 p. stuk

Mevr. E. van Die, Molenweg 56, 6741 KM Lunteren

ONDERGESLACHT MAMMILLARIA

sectie
MAMMILLARIA
(GALACTOCHYLUS)

serie I :Leucocephalae
serie II :Mammillaria
serie III :Polyedrae

De serie *Leucocephalae* heeft deze naam ontvangen omdat de planten vrijwel allemaal een wit uiterlijk vertonen. *Leucocephalae* zouden we populair kunnen vertalen als witkoppen. De planten zijn kogelvormig en dichotomisch delend om heuvelachtige groepen te vormen. De axillenborstels (haren en doorns in de axillen) en de axillenwol zijn vaak opvallend. De tepels zijn klein voor de sectie. *M. hahniana* met zijn bolvorm en lange axillenharen is een graag gezien gast in onze verzamelingen. De vele namen waaronder vormen van *M. hahniana* voorkomen zijn het gevolg van het feit dat men *M. hahniana* zag als een nietspruitende harige bol. Er zijn echter vormen die spruiten of waarvan de wol niet zo lang is. Die werden dan weer als nieuwe soorten benoemd. *M. woodsii* is zo'n vorm die nu onder *M. hahniana* valt.

M. parkinsonii vormt grote witte groepen vergelijkbaar in omvang met *M. magnimamma* uit de volgende serie.

Mammillaria microthela uit de serie *Leucocephalae*

Een groep witte *M. geminispina* met zeer lange witte middendoorns en donkerroze bloemen is een geliefde verzamelaarsplant en ook de gedrongen klompen van *M. perbella* en van *M. microthele*, met hun dichotoom gedeelde koppen, zijn zeker de moeite waard om te kweken. Het vereist wel kwekersgeduld, alvorens men vanuit zaad mooie grote planten verkregen heeft.

De serie *Mammillaria*, die ook wel aangeduid werd met *Macrothelae*, is de grootste groep melksapbevattende *Mammillaria*'s. Er worden 30 soorten onderscheiden. Het is mij niet geheel duidelijk waarom Hunt de vanouds gebruikelijke naam *Macrothelae*, wat duidt op de grote tepels die zo typisch zijn voor deze serie, veranderd heeft in de vrijblijvende naam *Mammillaria*.

De planten zijn kogelvormig tot knotsvormig, over het algemeen spruitend waardoor ze grote heuvels vormen, soms forse solitaires. De neiging om dichotoom te delen komt bij deze groep naar mijn weten niet voor en kan met enige reserve ook als onderscheid worden gebruikt met de andere twee series. De planten hebben grote knobbel- tot piramidevormige tepels en weinig tot geen axillenborstels. Er kan wel veel witte axillenwol aanwezig zijn in de kop. De middendoorns, die meestal maar gering in aantal zijn, zijn recht tot licht gebogen met als uitzondering *M. uncinata* die sterk gekromde middendoorns heeft.

Het plantelichaam is door de weinige doorns goed zichtbaar. Bloemen middelgroot en breed klokvormig.

De verzamelaars met ruimtegebrek zullen zich niet snel storten op de meeste van de melkende *Mammillaria*'s, hoewel er toch ook wel kleinere soorten onder te vinden zijn. De groep planten rond *M. heyderi* en rond *M. petrophila* worden niet zo groot. Een kleine plant is eveneens *M. coahuilensis* die vroeger in een apart geslacht *Porfiria schwartzii* heette. Deze plant bloeit al heel klein met grote klokken en vormt een forse ondergrondse knolwortel. Bij mij drukt die ondergrondse wortel de wanden van de vierkante pot al bol, terwijl het plantelichaam nog ruimte genoeg heeft aan de potmaat.

M. nivosa die net als *M. mammillaris* (= *M. simplex*) afkomstig is van de Westindische eilanden (laatstgenoemde komt echter ook in Venezuela voor) heeft een aantrekkelijk olijfgroene tot bruinachtige kleur en veel witte wol (nivosa betekend sneeuw). De bessen die groot en rood zijn, completeren het geheel. *M. mammillaris* is de typeplant van het gehele geslacht *Mammillaria* en is al heel lang bekend. Linnaeus heeft hem al in zijn systeem beschreven als *Cactus mammillaris* (1753) in zijn beroemde *Species Plantarum*. Zelfs in de zeventiende eeuw was de plant al in Nederland aanwezig, vermoedelijk van Curaçao meegebracht door de VOC. Omdat de plant een weinig boeiend uiterlijk heeft is hij in onze verzamelingen tamelijk onbekend.

Echt grote groepen vormen de soorten *M. magnimamma* en *M. compressa* met hun variëteiten, waarvan Pilbeam in zijn boek schrijft dat ze in Engeland op plantenshows wel zijn te zien in potten met een diameter van 60 cm. Van *M. magnimamma* zegt hij: "Wees gewaarschuwd, ze worden behoorlijk groot en zelfs behoorlijk snel". Voor verzamelaars met veel ruimte zal dat zeker een aantrekkelijk perspectief kunnen zijn.

De serie *Polyedrae*, met zeven soorten, is gekenmerkt door de tepelvorm, waarbij er in plaats van een gladde ronde tepel een kantige tepel met een aantal vlakken is te onderscheiden. Polyeder betekent ook veelvlak, of lichaam dat door veel vlakken begrensd is (Van Dale). De tepels zijn met weinig, maar vaak stevige doorns bezet en de randdoorns kunnen ontbreken. Veelal zijn axillenwol en -borstels aanwezig. De meeste soorten vormen grote groepen.

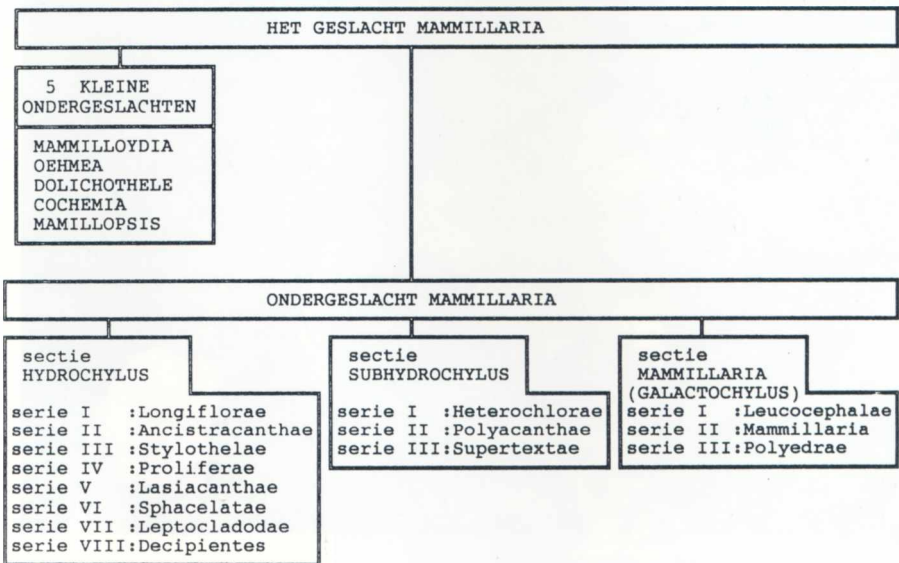
Bekend is *M. nejpensis*, een vorm van *M. karwinskiana*, waarbij de axillenhanen zo sterk uit de axillen kunnen puilen dat de tepels er bijna in schuil gaan. De planten beginnen al vrij jong met dichotome vertakking. *M. mystax* kan op den duur een forse plant vormen die rijk bloeit met kransen dieproze bloemen. Oude planten vormen soms een tot 7 cm lange, enigszins kronkelende middendoorn. Deze plant spruit of deelt niet. *M. carnea* heeft vier kruisgewijs gestelde doorns waarbij de bovenste en onderste langer zijn.

Met deze laatste serie is de bespreking van de indeling van de Mammillaria's door Hunt afgerond. Natuurlijk is het niet de pretentie van deze reeks geweest om van iedere liefhebber een doorkneed mammillariaherkenner te maken. De artikelen zijn bedoeld als leidraad als u zich wat verder wilt verdiepen in dit mooie geslacht. Ik hoop dat ik niemand met deze verhandeling heb afgeschrikt vanwege de termen en de soortnamenbrij.

Deze liefhebber kan ik echter niet meer bereiken met een verontschuldiging, want zij hebben het - in tegenstelling tot u - met lezen vast niet tot hier gebracht. Het geslacht *Mammillaria* verdient door zijn vormenrijkdom de aandacht van elke cactusverzamelaar, in welke omvang dat ook maar mag plaatsvinden. Tot slot volgt nog het totale schema van Hunts indeling.

Het in elkaar knutselen van het schema was in eerste instantie bedoeld voor eigen gebruik, dus als hulp bij mijn persoonlijke hobby. De lijst van Hunt, zoals die bij de eerste aflevering was bijgevoegd, is op zich wel erg systematisch, maar voor inzicht in de opbouw van het systeem is de lijst van Hunt visueel nogal eenvormig en daardoor minder inzichtelijk. Gaandeweg kon ik me niet inhouden om er een bespreking voor Succulenta aan vast te koppelen.

Kon. Emmalaan 23, 2264 SH Leidschendam

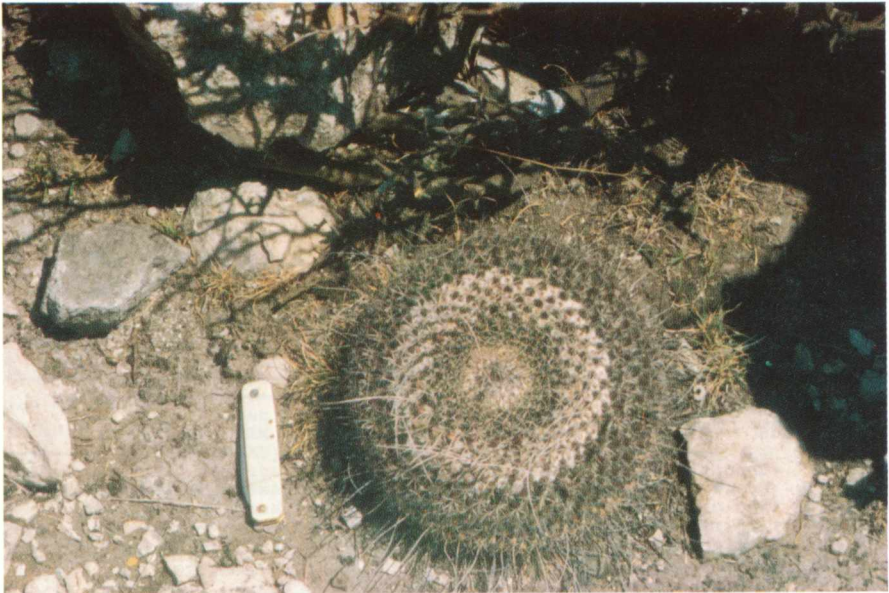

Mammillaria marksiana uit de serie *Macrothelae*

Foto: J. Neutelings

Mammillaria mystat uit de serie *Polyedrae*

Foto: H. Muller

RARITEIT ... OF ...?

JAN ESSERS

Rariteit of ... normaal is de vraag die ik mij stelde bij 't nemen van de hierbij afgebeelde foto, op 20 april '91. Om welke plant gaat het hier? Wel, om *Epithelantha micromeris* (Engelm.)Web.

Men treft hem in veel verzamelingen aan. Hij heeft een vrijwel sneeuwwit uiterlijk en een bijna geheel aanliggende bedoorning, waardoor hij 'glad' aanvoelt, wat niet veel voorkomt bij onze anders zo stekelige vrienden.

Meestal wordt *Epithelantha micromeris* geënt op *Eriocereus jusbertii* als onderstam. Ik heb geen ervaring met deze plant op eigen wortel. In dat geval verlangt hij wel graag een iets kalkhoudend substraat. De plant bloeit met kleine witroze bloemetjes.

In '83 ontving ik deze entling van een Belgische cactusvriend. Een gewone plant met een hoogte van 5 cm. Hij groeide voorspoedig op in mijn kas ('s winters ongeveer 3-5 °C). Medio '87 onstond de eerste zijscheut. In '88 kwamen er nog twee bij tot ... in '89 een ware explosie volgde van enkele tientallen zijscheuten. De hoogte van de plant bedroeg - en nu nog - 15 cm en heeft daarna geen zijscheuten meer ontwikkeld, alleen groeien ze nu.

Dat dit een spruitende soort is, was mij bekend, doch zou deze 'spruitexplosie' door het enten zijn gekomen en dus ook de langgerekte vorm? Hebben meer liefhebbers hier ervaring mee? Laat dit dan eens horen...!

Hokkelenbergstraat 8, 6444 AG Brunssum

Een sterk spruitende
geënte *Epithelantha
micromeris*

Foto van de
schrijver

OP DE GROEIPLAATSEN

OP ZOEK NAAR CACTUSSEN IN RIO GRANDE DO SUL, BRAZILIË (2)

WOLF-RAINER ABRAHAM

Op de avond van nieuwjaarsdag namen wij afscheid van Antonio na op die dag nog de typegroeiplaats van *N. stockingeri* Prestlé bezocht te hebben, en reden richting Pinheiro Machado. Daar hadden we 's morgens problemen met slangen. Allereerst reden we twee keer over slangen die op de weg lagen. Toen we op een berg naar *Wigginsia*'s zochten, aarzelde ik om op een stok te trappen omdat hij glansde. Toen hij zich terugtrok in de struiken, liep ik weg. Een half uur later overkwam Rudi bijna hetzelfde en we kregen toch wel enige angst. 's Middags zagen we echter geen slangen meer en vergaten we weer onze reserves voor het hoge gras en het struikgewas. Wij bezochten de groeiplaatsen van *N. scopa* var. *xicoi* Abraham en vonden daar ook *G. denudatum* (Lk. & O.) Pfeiffer en *Frailea pygmaea* (Speg.) Br. & R. (WRA 535); deze laatste had ik bij vroegere bezoeken niet gezien.

Aansluitend reden we een zeer slechte weg in en kwamen we in een totaal verlaten gebied. Op een berg vonden we een voor ons onbekende *Wigginsia* met een apart uiterlijk. Later, in Corvo, konden we ook haar bloemen bewonderen; door de smalle petalen wijkt de bloem beduidend af van die van *W. sellowii*. Deze *Wigginsia* hebben we nimmer in groepen gevonden, maar wel verspreid over een groot gebied.

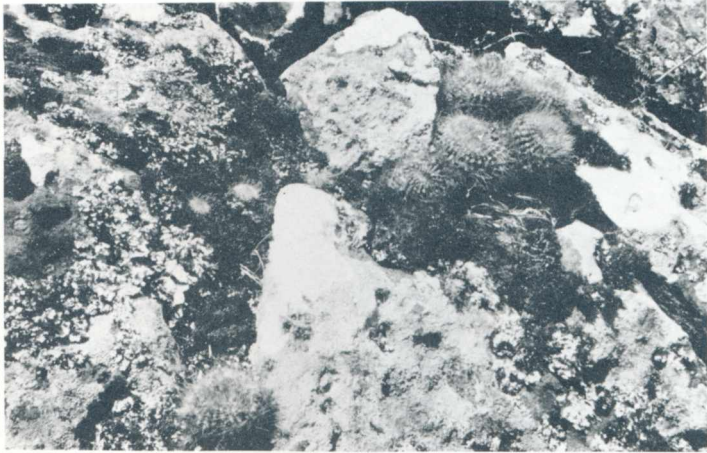
De vierde januari was zo'n dag waarop je 's avonds wenst dat je 's morgens maar niet was opgestaan. 's Morgens om 7 uur trok een dik wolkendek de hemel dicht en we wilden nog voor de regen cactussen zoeken. Dus 'vloegen' we weg zonder ontbijt... niet ver, want na twee kilometer wilde de motor niet meer. We wachtten de regen af, die niet al te heftig was, en toen ging Rudi op zoek naar de storing. De carburateur was het niet, tenslotte bleek de condensator van de contactpuntjes defect te zijn.

We kwamen toch nog bij de gewenste cactussen, maar konden niet verder rijden. Door de regen was de weg onberijdbaar geworden. We verzamelden nog een *Frailea*. Vervolgens wilde Rudi mij de groeiplaats van *W. polyacantha* laten zien. Juist toen we op de groeiplaats waren brak een enorm onweer los.

Frailea pygmaea
WRA 535 groeit in de
volle zon bij *Notocactus*
scopa var. *xicoi*

Brasiliparodia
spec. WRA 558
is vermoedelijk
een vorm of
variëteit van
B. buenekeri

Het zicht vanuit de auto was miserabel en het regende zo hard dat we bang waren dat de auto zou wegdrijven. Toen het minder werd gingen we met regenjassen aan op zoek naar de cactussen. Nat werden we wel, Wigginsia's vonden we niet. Bij dit weer met de laaghangende bewolking is oriëntering moeilijk; we gaven ons zoeken dan ook maar snel op en reden richting Corvo. De dag had nog een verrassing voor ons in petto die op ons afkwam zo'n 100 km voor Corvo. Bij het passeren van twee vrachtauto's ontstond zoveel onderdruk dat de voorruit van onze auto eruit sloeg. De rest van de rit moesten we het derhalve zonder voorruit doen, wat geen pretje was vanwege de nog steeds vallende regen en de vele insecten. Toch kwamen we in Corvo aan na een totale tocht van 4100 km. Het was heerlijk uitslapen geblazen.

Enkele dagen later, we waren weer goed uitgerust en hadden onze spullen gesorteerd, gingen we op weg naar de Aparados. Het eerste deel was de typegroeiplaats van *N. linkii* var. *buenekeri* Ritter. De groeiplaats is in de loop der jaren steeds kleiner geworden en thans in acuut gevaar. Ongeveer tien jaar geleden was er hier bij Garibaldi nog een tweede groeiplaats van deze variëteit. Deze tweede plek is echter verdwenen onder een laag beton en vormt thans het plein voor een kerk. De andere plek is thans in tweeën gedeeld door een straat; op het ene deel staat nu een woning en het andere gedeelte wordt gebruikt als vuilstort. Het is slechts een kwestie van tijd maar dan bestaan ook deze planten niet meer in de natuur.

In de Aparados zochten we *Brasiliparodia alacriportana* (Backbg. & Voll) Ritter, *B. brevihamata* (W. Hge.) Ritter, *B. buenekeri* var. *intermedia* Ritter en *B. brevihamata* var. *mollispina* Ritter; we vonden ze deels op de typegroeiplaatsen, deels op nieuwe plekken. Ook de groeiplaats van *B. brevihamata* var. *mollispina* staat dicht voor haar totale vernietiging. Deze groeiplaats was al zeer klein en is thans nog maar 10 m² groot. Het is helaas te verwachten, dat bouwwerkzaamheden in de nabije toekomst ook dit laatste stukje te gronde zullen richten.

Op vier plekken vonden wij *B. buenekeri* (Buin.) Ritter; op één groeiplaats waren de planten krachtig geel bedoornd (WRA 558). De systematische rangorde van deze laatste is nog niet opgelost. De typegroeiplaats bezochten we in nevelig weer. Soms werd het wat lichter, soms trok het helemaal dicht. Om ons niet te vergissen, zetten we de autoradio aan op volle geluidsterkte. We

Rudi Wermer Büneker op de groeiplaats van *Eriocactus warasii*.
Op de achtergrond een *Piptanthocereus spec.*

Foto's van de schrijver

waadden door de kletsnatte weide naar de rotsen aan de afgrond, waarvan we door de nevel de bodem niet konden zien.

In Santa Catarina zochten we bijna de gehele dag naar *B. catarinensis* Ritter; we vonden ook de rotsen waar vele jaren geleden Rudi met zijn vader ze gevonden had, maar alle planten waren echter verdwenen. In gedrukte stemming gingen we daar weg. De volgende dag stond nog een bijzondere belevenis op het programma: *Brasilicactus graessneri* var. *vacariensis* n.n., die voor mij hetzelfde is als de var. *stellatus* Ritter. Rudi had op een rots in een fazenda duizenden planten ontdekt en hij had niet teveel gezegd toen hij van een grote belevenis sprak. Daar stonden ze, alleen, in groepen, spruitend op oudere leeftijd, hoe je het maar wensen kon. Eén werd een bril opgezet en gefotografeerd. Deze dikkop was werkelijk extreem: 15 cm diameter en 25 cm hoog. Na drie dagen en bijna 1000 km was deze uitstap voorbij.

Het bezoek aan *Eriocactus warasii* Ritter was een van de hoogtepunten van de reis en tegelijk de laatste cactusactiviteit. De groeiplaats van *E. warasii* is moeilijk te bereiken. Het was niet zo warm, maar in het bos waar we doorheen moesten, was het door de kort daarvoor gevallen regen zeer zwoel en het rotspuin aan de voet van de rotswand waaraan *E. warasii* groeit, was zeer fijn en los. Mijn eerste klauterpoging eindigde in een val van 2 meter. De tweede bracht mij tot bij de cactussen, maar wel met knikkende knieën. Er hingen reusachtige groepen met zeker een lengte van 1,5 m, onbereikbaar, maar niet met de tele van het fototoestel. We verzamelden zaden en fotografeerden en filmde de planten. Toen we weer bij de auto terug waren, kon ik mijn hemd uitwringen, zo nat van het zweet was het. Het was het echter waard deze plek te hebben bezocht.

De bevestiging van de retourvlucht in Porto Alegre werd gecombineerd met een bezoek aan de groeiplaatsen van *Wigginsia leprosorum* Ritter en *Frailea itapuensis* n.n. Zo kwam er toch een einde aan mijn derde Zuid-Amerika-reis. 35 uur nadat ik het huis in Corvo verliet, stapte ik mijn huis in Hellerse (D.) binnen en kwam van 38°C in Rio de Janeiro in een onverwacht milde temperatuur van +5°C in Duitsland.

Zo'n reisverhaal laat zich gladjes lezen, is doorspekt met enkele avonturen maar kan eigenlijk niet de atmosfeer van zo'n reis weergeven. Wanneer men een berg in de brandende zon afzoekt en niets vindt en men gaat naar de volgende en vindt weer niets, dan wordt men op de derde al minder opmerkzaam en zweet nog meer. Dan komt echter het moment, dat men iets interessants ontdekt. Deze momenten zijn niet te beschrijven, men moet ze zelf beleven. Men moet echter ook deze heerlijke, subtropische natuur beleefd hebben, het dichte, bijna ondoordringbare bos, dat zo soortenrijk is maar arm aan individuen, de grote zwermen insecten waaronder de zo gehate 'mutucas' (grote steekvliegen) en wespen. Men moet ook de armoede van de mensen gezien hebben, die echter steeds de helpende hand bieden en een vriendelijkheid tegenover vreemden opbrengen die wij in Europa niet meer kennen. Bijna altijd werden wij door wildvreemde mensen, die wij aanspraken om op hun land te zoeken naar cactussen, uitgenodigd voor chimarao (= maté) soms zelfs voor een borrel of eten. Kunt u zich hier in Europa voorstellen dat je naar een boer gaat en hem vraagt of je naar brandnetels in zijn wei mag zoeken, en hij je nog voor het eten uitnodigt ook? Hij zou je regelrecht voor gek verklaren.

Voor alles moet men, en dat wil ik hier in 't bijzonder onderstrepen, zich het geduld en hulpvaardigheid van Rudi indenken, zonder wie deze reis onmogelijk was. Van hem heb ik zeer veel geleerd en niet alleen over cactussen. Zijn grote veldkennis, zijn uithoudingsvermogen op de vaak miserabele wegen en zijn vertrouwen hebben deze reis pas een succes laten worden. OK, zijn familie houdt zich al ruim 60 jaar bezig met cactussen en hij is er zozegged mee opgegroeid. Alles bij elkaar waren de uitgangspunten bijna optimaal. We reden met een VW-bus, kookten op een gasbrander, sliepen in de bus en waren dus niet afhankelijk van hotels en restaurants. Het is prachtig om midden in de natuur, zoals bij een beek, te overnachten, daar een vuur te maken en rijst met zwarte bonen, worst en tomatensalade te eten. Maar ik wilde u niet over onze eetprogramma's berichten, wel van deze tocht, haar moeilijkheden, tegenslagen, successen en natuurlijk de cactussen.

Vertaling: Ludwig Bercht

Sandweg 2, D 3171 Hillerse

Na een regen-
bui onttaarde
een rit over de
onverharde wegen
in een modderbad.

FRANS NOLTEE EN ARIE DE GRAAF†

128. Vanzijlia L. Bolus

(ter ere van Dorothy van Zijl).

Vanzijlia is een geslacht van laagblijvende, struikvormige Mesems, waarvan de dunne stengeltjes liggend en/of kruipend zijn. De bladeren verschijnen in twee achtereenvolgende vormen. Eerst zijn er een paar blaadjes, rond of ovaal, nagenoeg geheel met elkaar vergroeid, met of zonder uitstekende bladpuntjes. Later groeien vanuit deze kleine bolvormige bladparen, paren van min of meer cilindervormige langere bladeren, alleen aan de basis met elkaar vergroeid. Veelal zijn deze gladde bladeren gestippeld. De lengte is ongeveer 15 mm en de diameter 4 mm.

De bloemen verschijnen solitair en zijn, voor deze kleine plantjes, zeer groot, wel tot 6 cm in diameter. Bloemkleur wit tot purperroze.

Alhoewel *Vanzijlia*'s goed buiten in de tuin kunnen worden gekweekt, kunnen we ze beter in de kas, of liever nog in de platte bak houden. Ze worden dan beter beschermd tegen aanhoudende regen. Teveel vocht doet de planten te week opgroeien. Het gedrongen karakter gaat dan verloren.

De plantjes verlangen een zandig, goed doorlatend grondmengsel van 1 deel grof zand en 2 delen goede potgrond, aangevuld met een kleine hoeveelheid korrelige klei.

Vermeerdering door zaaien of stekken op de gebruikelijke wijze.

Van het geslacht zijn drie soorten beschreven, namelijk *V. angustipetala*, lichtroze tot wit bloeiend, 4-6 cm doorsnee; *V. annulata*, zachtroze, 5 cm doorsnee; *V. rostella*, purperroze, 3 cm doorsnee.

Het natuurlijke groeigebied ligt aan de westkust van de Kaapprovincie, in het Vanrhijnsdorp-district.

129. Wooleya L. Bolus

(ter ere van C.H.F. Wooley).

Het geslacht *Wooleya* is monotypisch met als enige soort *W. farinosa*. Het is een rechtop groeiende, stugge struik die behoorlijke afmetingen kan aannemen. De bladeren staan recht omhoog of iets afstaand, zijn in doorsnee ongeveer driehoekig met een ronde onderzijde, van boven afgeplat en voorzien van een stompe punt. De bladkleur is blauwgrijsachtig groen.

De bloemen zijn eindstandig en verschijnen solitair, heel lichtroze van kleur en ongeveer 15 mm in doorsnee. De plant komt echter niet gemakkelijk in bloei.

's Zomers kan *Wooleya farinosa* (zie foto op de achterpagina) buiten gekweekt worden op een zonnig plekje in de tuin. Voorkeur verdient echter een plaatsje in de platte bak. 's Winters geheel droog houden.

Hij kan gezaaid worden, doch vermeerdering door stekken is ook mogelijk, hoewel de stekken moeilijk bewortelen.

De plant is afkomstig uit een klein gebied aan de noordwestkust van de Kaapprovincie.

*Zeuktophyllum
suppositum*,
naar Herre

130. Zeuktophyllum N.E. Brown

(afgeleid van zeuktos = verbinding en phyllon = blad).

Het laatste geslacht uit de alfabetische reeks geslachten van *Mesembryanthemaceae* is ook weer monotypisch met als enige soort *Zeuktophyllum suppositum*. Dit is een robuuste, kleine halfstruik van ongeveer 10 cm hoog. Hij heeft een houtige stam; de zijtakjes zijn bezet met 4-6 dicht opgestaande bladeren. De bladeren zijn aan de basis voor een klein deel met elkaar vergroeid, dikvlezig en in doorsnee driehoekig, aan de punt enigszins samengedrukt, duidelijk gekield. Ze zijn glad, zonder wratten of vlekken en blauwachtig van kleur.

De bloemen zijn ongeveer 3 cm in diameter, solitair, met een korte bloemsteel en zijn geel-roze gekleurd.

De plant is vermoedelijk niet in cultuur. Mocht u hem evenwel in bezit krijgen, dan lijkt het waarschijnlijk dat, afgaande op de verschijningsvorm en op het gebied van herkomst, de plant vrij droog gekweekt moet worden.

Grondmengsel: half grof zand en half potgrond.

's Zomers op een zonnig plaatsje in de kas of platte bak; 's winters droog. Het natuurlijke verspreidingsgebied bevindt zich in de Kaapprovincie, Kleine Karroo, Riversdale-district.

F. Noltee, Rotterdamseweg 88, 3332 AK Zwijndrecht

Geraadpleegde literatuur:

- Bulletin of the African Succulent Plant Society, div. jrg., 1966-1976.
- D. Court, Succulent Flora of Southern Africa, 1981.
- H. Herre, The Genera of the Mesembryanthemaceae, 1973.
- H. Jacobsen, A Handbook of Succulent Plants, 3 dln., 1954.
- H. Jacobsen, Das Sukkulenten-Lexikon, 1970.
- H. Jacobsen, O.H. Volk en H. Herre, Mesembryanthemaceae, 1950.
- G. Schwantes, Flowering Stones and Mid-day Flowers, 1957.
- Succulenta, maandblad, diverse jaargangen, 1960-1985.

Wooleya farinosa

INHOUD

Het tijdschrift Succulenta in 1992	250
Gymnocalycium subserie Mihanovichiana (1) - Ludwig Bercht	252
Het geslacht Mammillaria; een uitleg voor de (nog) niet gespecialiseerde liefhebber (IV en slot) - Jan Jaap de Morree	260
Rariteit...of...? - Jan Essers	264
Op zoek naar cactussen in Rio Grande do Sul, Brazilië - Wolf-Rainer Abraham	266
Mesembryanthemaceae (LXIII en slot) - Frans Noltee en Arie de Graaf †	270